

2018-09-24

PM betesmarker Katrineholm

Ekologigruppen har fått i uppdrag att undersöka statusen på fyra betesmarker som senast inventerades i den stora ängs och betesmarksinventeringen 2002. Objekten som besöktes i fält 2018-09-07 var (fält-id enligt TUVA): 4C1-ICV, 5D3-ARZ, 143-JUB samt 836-AZV. Område 4C1-ICV bedömdes vid fältbesöket ha god status som betesmark med en flora som indikerar längre tid av hävd utan längre avbrott i hävden. Område 5D3-ARZ som idag var väl avbetat indikerade både på näringspåverkan såväl som att området tidigare stått ohävdad en längre tid. Område 142-JUB har periodvis varit utan hävd även om det i år släppts djur på området. Där påträffades den hävdgynnade floran på högre partier och var där stenbunden, något som indikerar längre tids hävduppehåll. 836-AZV var i igenväxningsfas och uppvisade mycket få tecken på hävdgynnad flora, området var till stora delar igenväxt med al, asp och björksly över tre meter i höjd. Då det varit en mycket torr sommar och betet på område 4C1-ICV varit hårt nerbetat rekommenderas ett kompletterande besök under försommar 2019 för att mer exakt kunna ange förekomster av orkidéer. Arter som växer tätt mot marken och är knutna till mer torra områden var generellt mer frekvent förekommande än arter knutna till fuktigare partier, detta kan sannolikt förklaras av den torra sommaren.


Områdesvisa beskrivningar

4C1-ICV

Stor sammanhängande hage som till stora delar är fin. Viss gödningspåverkan kunde påvisas inom ett område närmast Uppsala och området längst norrut. I södra delarna finns två fina fuktängar (se kartor och delområde 10 och naturtyp 6410 i 11). Vid besökstillfället betades hagen av 15 kvigor och området var som helhet väl avbetat. Vid samtal med djurhållaren framkom det att området under sommaren varit så hårt betat att djuren flyttats till en annan hage under två månader. Detta är något som kan förklara varför det inte kunde påvisas någon utbredd förekomst av orkidéer och andra fuktgynnade arter. I fuktområdet närmast intill Uppsala återfanns ett fåtal torkade fröställningar av vad som mest sannolikt är fläcknycklar. Floran i området är till stora delar hävdgynnad med flera indikatorarter som ängsvädd, darrgräs, kattfot, liten blåklocka, rödklint, stagg, fårsvingel, blodrot, jungfrulin, blåsuga och vaxskivling. På kartorna finns det inritat vilka områden som har den mest artrika floran. Det är sannolikt att området hyser mer orkidéer än vad som kunde ses vid inventeringstillfället. Detta då det varit en extremt torr sommar vilket medfört att det på många håll varit mindre blommande orkidéer men också genom att betet varit hårdare än normala år på grund av den minskade tillväxten på betet. Inom området påträffades några områden med viss näringspåverkan (se kartor och delområde 3, 7 och 8).

143-JUB

Område som ligger intill flygfältet, vid fältbesöket släpptes amkor med kalvar på bete i området varför viss del av inventeringen fick anpassas till de nervösa djuren. Området är dominerat av tåtelarter och markskiktet är till stora delar ohävdad, sannolikt har det varit ohävdad en längre tid innan årets betessläpp. Hävdgynnad flora återfanns på mer höga områden och främst runt stenar. Arter som indikerar hävd var främst: rödklint, blodrot och liten blåklocka.



5D3-ARZ

Litet område runt en raserad jordkällare. Floran har viss hävdprägel med arter som rödklint, liten blåklocka och ängsvädd. Området har sannolikt varit utan hävd ett flertal år varför markskiktet inte hyser någon rikare hävdgynnad flora. Ett flertal negativa indikatorarter återfanns inom området vid fältbesöket.

836-AZV

Området består till större delen av gammal odlingsmark och viss hävdgynnad flora kan påvisas i slänter och på öppna ytor. Spritt i området växer ängsvädd, gulmåra och blodrot. Området är under igenväxningsfas med sly av asp, al och björk.

Tabell 1. Artfynd som indikerar hävd inom respektive delområde. För kartor med respektive delområde utritat se kartor i bilaga 1.

Art/område	143-JUB		4C1-ICV											5D3-ARZ	836-AZV
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Backnejlika (<i>Dianthus deltoides</i>)	X			X	X	X			X	X		X			
Betad ljung (<i>Calluna vulgaris</i>)				X	X	X			X	X		X	X		
Blodrot (<i>Potentilla erecta</i>)	X	X		X	X	X			X	X		X	X	X	X
Blåsuga (<i>Ajuga pyramidalis</i>)				X	X	X		X	X	X		X	X		
Bockrot (<i>Pimpinella saxifraga</i>)	X	X		X	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Darrgräs (<i>Briza media</i>)				X		X				X					
Fläcknycklar (<i>Dactylorhiza maculata</i>)								X							
Färsvingel (<i>Festuca ovina</i>)				X	X	X				X					
Gökblomster (<i>Lychnis flos-cuculi</i>)				X											
Gökärt (<i>Lathyrus linifolius</i>)			X	X	X	X			X	X			X	X	X
Hagtorn (<i>Crataegus sp.</i>)					X					X		X		X	
Vaxskivling (<i>Hygrocybe sp.</i>)				X											
Jungfrulin (<i>Polygala vulgaris</i>)				X		X				X					
Kattfot (<i>Antennaria dioica</i>)						X				X					
Knägräs (<i>Danthonia decumbens</i>)				X	X	X			X	X	X	X		X	
Käringtand (<i>Lotus corniculatus</i>)		X		X	X	X			X	X	X	X		X	
Liten blålocka (<i>Campanula</i>)	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Prästkrage (<i>Leucanthemum</i>)	X			X	X	X			X	X	X	X		X	
Rödklint (<i>Centaurea jacea</i>)	X	X	X	X	X	X			X	X		X	X	X	X
Skallra (<i>Rhinanthus sp.</i>)				X	X	X			X	X					
Smultron (<i>Fragaria vesca</i>)	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X		X	X
Smörboll (<i>Trollius europaeus</i>)				X			X	X		X	X				
Stagg (<i>Nardus stricta</i>)				X		X		X		X	X				

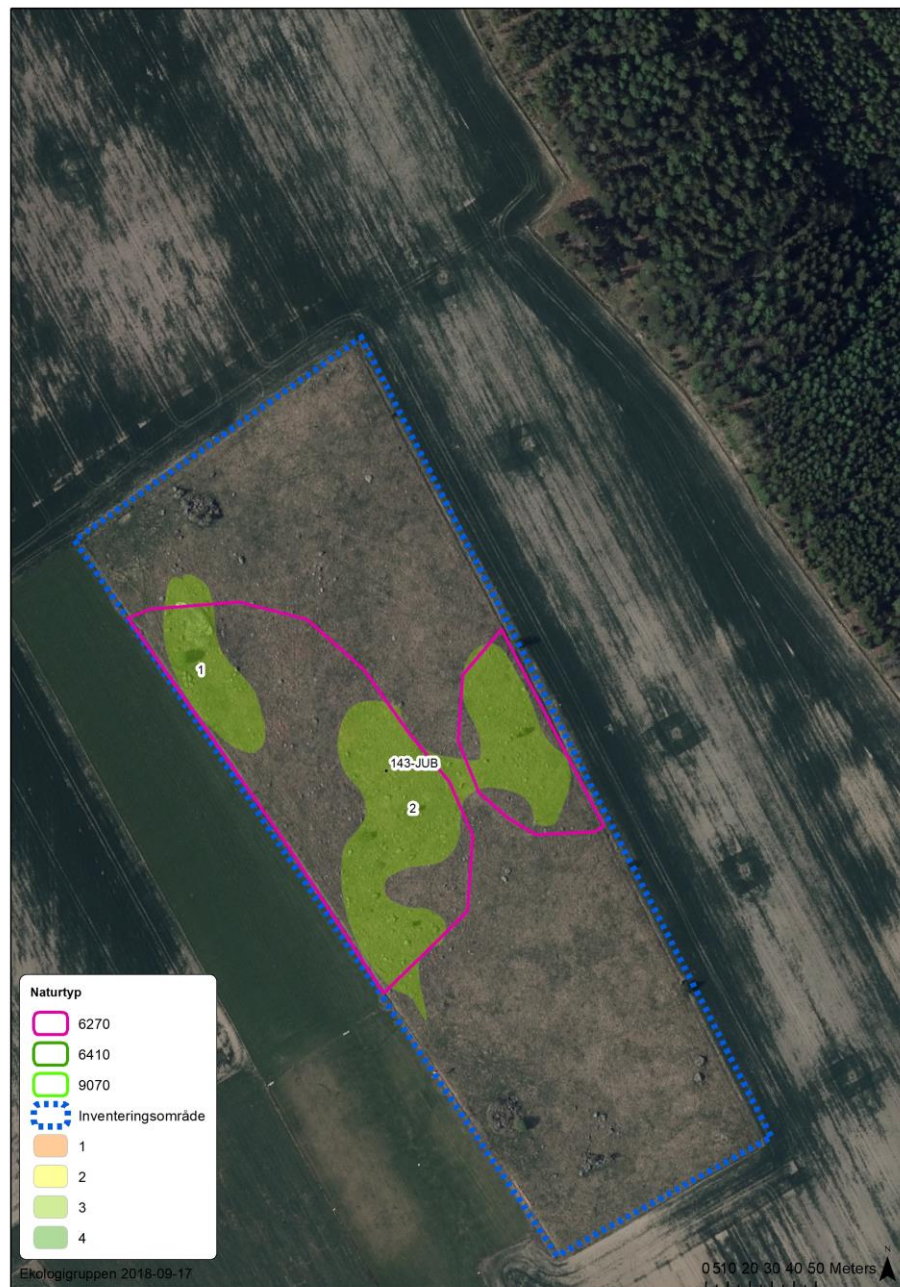
Ängsvädd (<i>Succisa pratensis</i>)			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
Ärenpris (<i>Veronica officinalis</i>)				X	X	X			X	X					

Slutsats

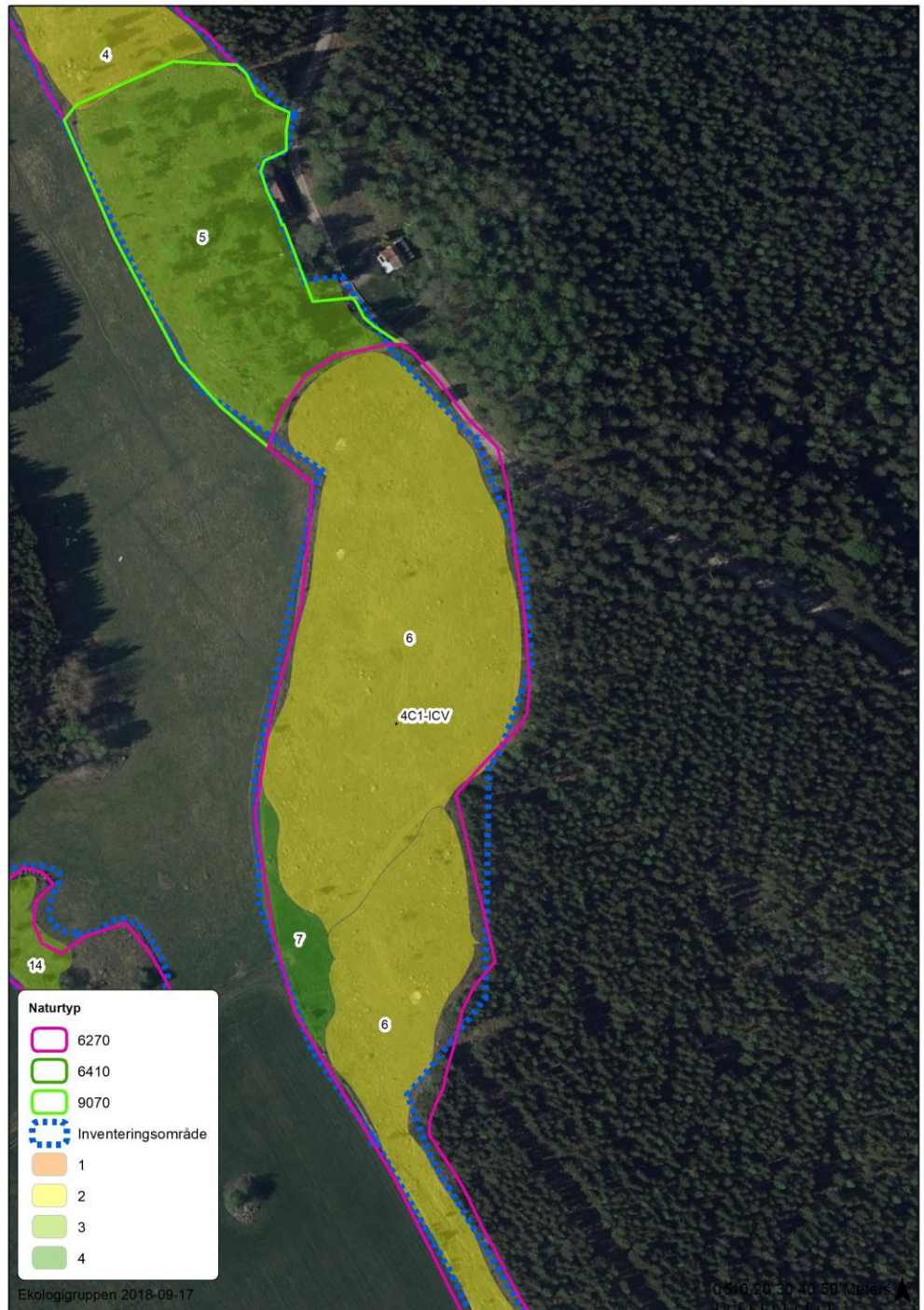
Av de besökta områdena var det område 4C1-ICV som bibehållit och kanske möjligtvis av haft en ökning av hävdpräglad flora jämfört med inventeringen 2002. Även område 5D3-ARZ samt 143-JUB uppvisade värden som ligger i linje med vad som påträffades i respektive område under inventeringen 2002. Däremot tyder mycket på att område 836-AZV har mindre hävdgynnade arter nu än 2002 och att igenväxningen tilltagit i området.

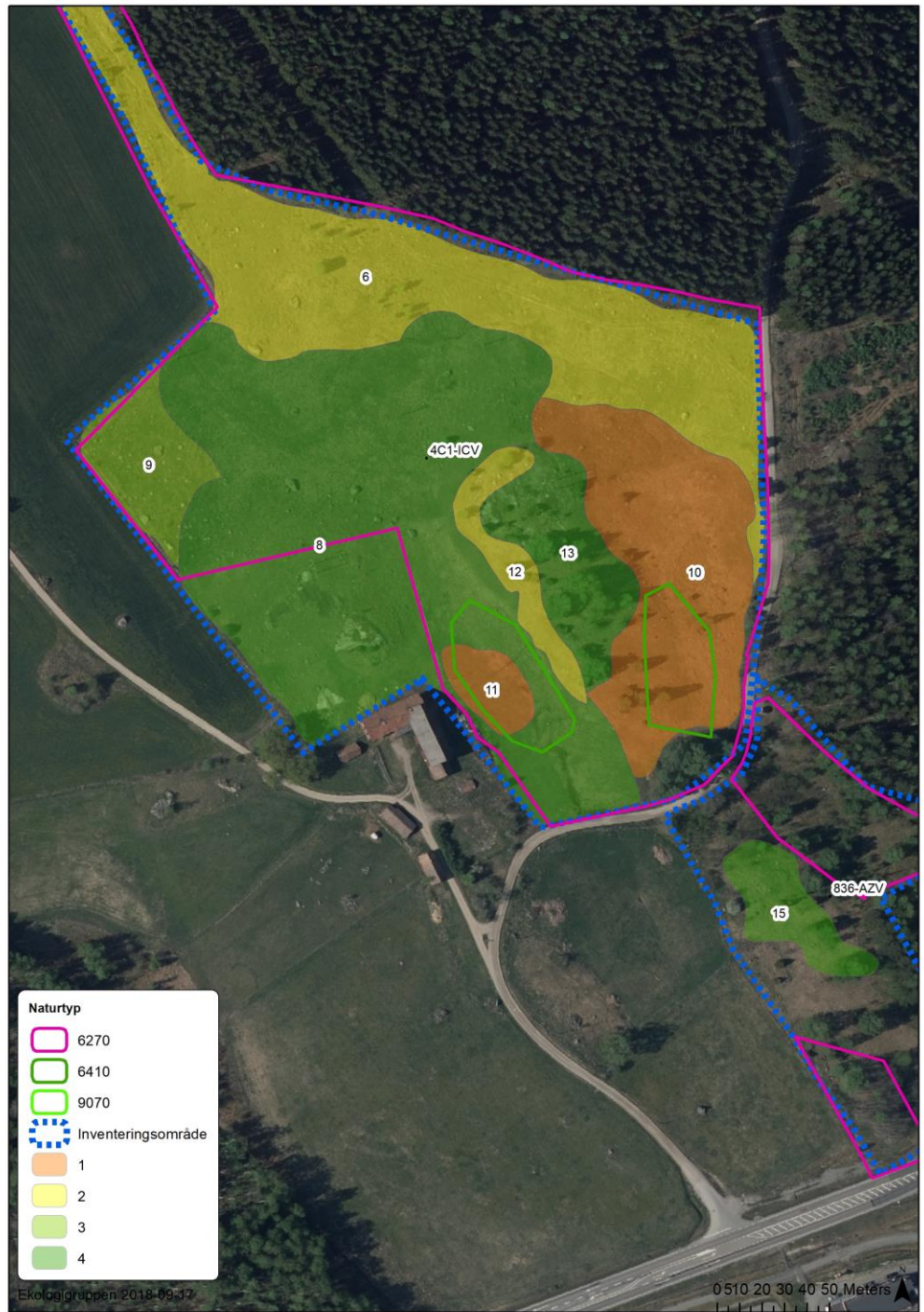
Bilaga 1

Kartor. Färgmarkeringen för respektive delområde är för att påvisa områden med hävdgynnad flora. Dessa delas in i fem olika underkategorier där rött är de områden med den mest hävdpräglade floran och områden som ej är färgsatta/numrerade är områden som i princip helt saknar hävdgynnad flora. Naturtypsområdena är hämtade från inventeringen gjord 2002 i TUVÅ. För artfynd inom respektive delområde se tabell 1.

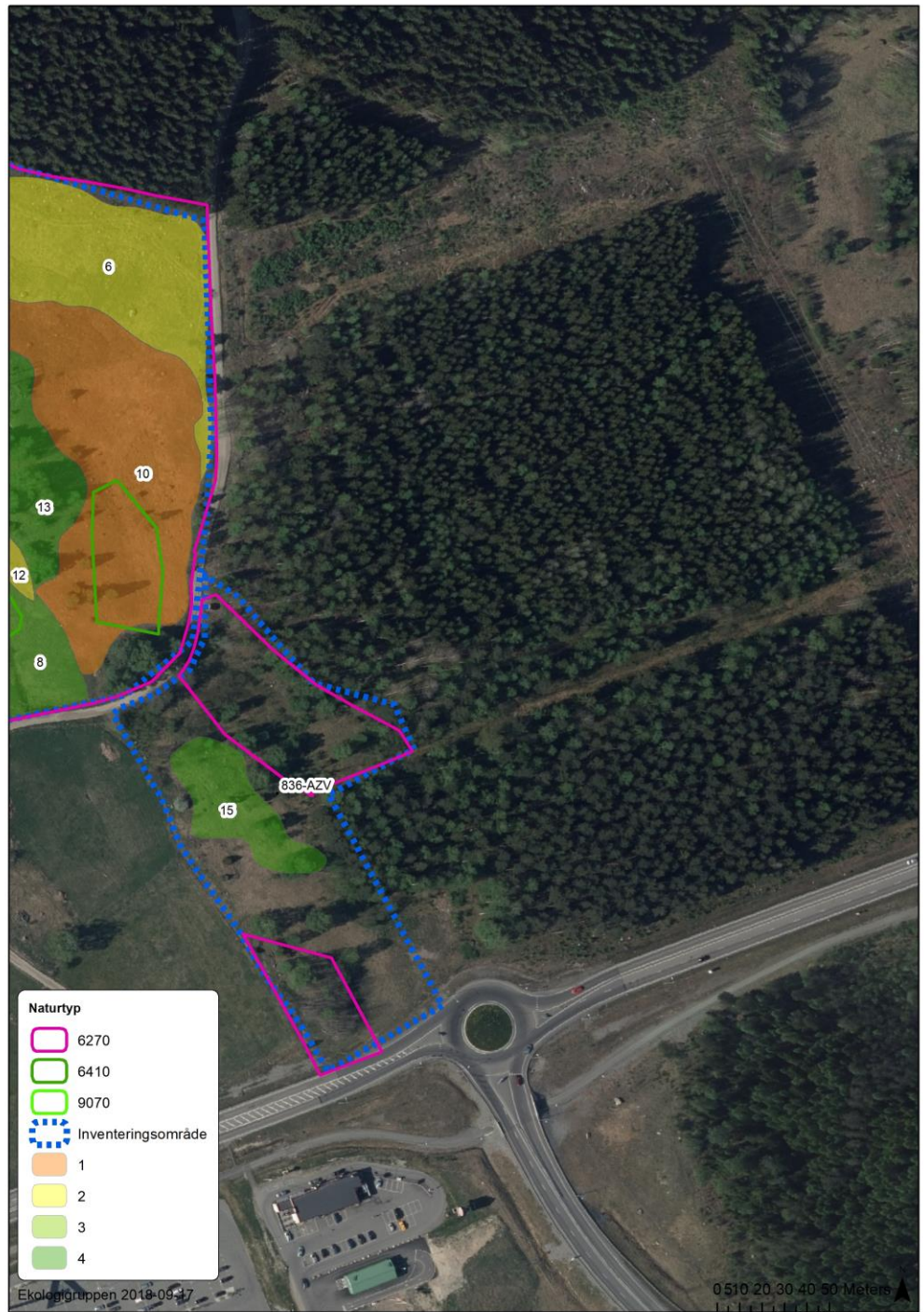












Bilaga 2

Inventeringsresultat från TUVÅ. Data hämtat från Jordbruksverkets databas TUVÅ.

	4C1-ICV	5D3-ARZ	143-JUB	836-AZV
Bäcknejlika		x		x
Blåsuga	x			
Bockrot	x	x		
Brudbröd		x		
Brudsporre	x			
Brännässla		x	x	x
Darrgräs	x			
Gulmåra	x	x	x	x
Hirsstarr	x			
Hundkex	x	x		x
Jungfru marie nycklar	x			
Jungfrulinarter	x			x
Kattfot	x		x	
Knägräs	x			
Krypvide	x			x
Låsbräkenarter	x			
Nattviol	x			
Prästkrage	x			x
Revfibbla			x	
Rödclint		x		x
Skallrearter	x			x
Skräppearter	x		x	x
Stagg	x		x	
Svinrot	x			
Veketåg/knapptåg	x			
Älggräs	x			
Ängshavre		x		
Ängsfryle/blekfryle/svartfryle	x			
Ängsnycklar	x			
Ängsvädd	x		x	x
Ärenpris	x			
Ögontröstarter	x		x	x
Örnbräkenarter	x		x	x

Orkidéinventering mm, Lövåsen-Uppsala

Genomförd av Sofia Lloyd, miljötillsyn Lantbruk och tidigare betesmarkshandläggare, Jenny Herbertsson Miljöstrateg och Linda Aldebert Miljöstrateg/kommunekolog

Det inventerade området angränsar till ny detaljplan och uppdraget var att inventera orkidéer samt avgöra om ev skyddsavstånd behövs till betesmarken från planområdet.

Rekommendationer

Betesmarken måste förbli intakt och betas årligen genom arrendeavtal eller liknande. Skyddsavstånd kan undvikas om grusvägen sparas som cykelväg. För att skydda områdets karaktär samt den biotop som finns i anslutning till grusvägen bör cykelvägen inte hårdgöras. Om cykelbana utesluts ska exploateringen inte omfatta mer än grusvägen. Alträden som hittades vid inventeringen bör sparas och inte ingå i planområdet, se rapport nedan. Riklig förekomst av örnbräken noterat vilket kan behöva åtgärd om betet inte räcker.

Inventeringsrapport

Två äldre klibbal längs grusvägen, båda är hålträd och det äldre är definitivt ett så kallat "grovt hålträd" vilket är en av tre kategorier "särskilt skyddsvärda träd". För att få ta ner det krävs MINST 12:6-samråd, se <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Samhallsplanering/Samrad-vid-andring-av-naturmiljon/sarskilt-skyddsvarda-trad/>.

På det grövre trädet fanns flera epifytiska lavar bland annat grön spiklav *Calicium viride* och i ett av hålen häckade svartvit flugsnappare (NT). Det yngre trädet bör sparas som efterträdare (samt att det är ett hålträd det också). Det finns risk att miljön för lavar på träden försämras om grusvägen asfalteras, men det är antagligen positivt om lite av slyet röjs undan. Men det är inte heller bra om det blir asfalt och kortlippta gräsytor överallt runt omkring och dessa två träd står kvar som isolerade pelare med ett helt annat mikroklimat och hydrologi. En variation av solitära bin, humlor och fjärilar bl blåvingar. Jord/sandblottor i öppen SV-sluttning

Orkidéer:

- Riklig förekomst av Jungfru Marie nycklar *Dactylorhiza maculata* (i tidigare inventering beskriven som fläcknycklar, dvs konglomeratet av två underarter)
- Måttlig förekomst av Grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*
- Möjligen enstaka exemplar av annan art, obestämbart (i knopp)

Övriga arter som påträffades:

- kattfot
- jungfrulin
- ängsvädd
- betespräglad ljung
- tjärblomster
- blodrot
- blåsuga
- bockrot
- humleblomster
- prästkrage
- gökärt
- smultron
- vårbrodd
- darrgräs
- Hirsstarr
- Skallerarter
- Ängsvädd
- Ärenpris

